אסכולות	עידן הנאורות	3	אֶתיקה קנטיאנית ("ביקורת הבינה המעשית")	אלעזר	24.3.25

בתקופה הקדם-ביקורתית מלמד את העמדה האקדמית של וולף (רציונליזם "דוגמטי") שגוזרת את כל אמיתות המטפיזיקה מיסודות אָפריוריים.

ניתוח מושג הסיבתיות בידי יום מבהיר את כישלון העמדה הרציונליסטית ובד בבד את "העדר התוקף המדעי" של המודל הניוטוניאני-אמפירי

הביקורת הראשונה

1

לנתח את מבנה הדעת באופן שיאפשר [1] ביסוס מחודש של הביטחון במדע בכלל ובמודל הניוטוניאני בפרט [2] שיקום הוָודאויות המֶטפיזיות

השיטה: **אנליטיקה טרנסצֶנדנטלית** = דֶדוקציה של הצורות האָפריוריות של המחשבה

הדעת **האמפירית** מבוססת על צורות תפיסה אָפריוריסטיות שמעניקות לה תוקף **כללי**

המטפיזיקה בנויה על ניסיון עילג לחרוג ע"י "חשיבה צרופה" מגבולות הדעת ("ספֶקולטיבי")

שלוש אידאות רגולטיביות

הפסיכולוגית

אין אינטואיציה של רֵס-קוגיטנס קרטזיאני

הקוסמולוגית → **אנטינומיות**

3

התֵיאולוגית: מושג האל אינו פתוח לתָמשגה או ל"הוכחה" על-ידי גזירה מאידאות כלשהן

האנסָלמית (אוֹנטולוגית) טעות בגזירת פסוק יֵשי מאידאות ("יש" לא פרֶדיקט)

הקוֹסמולוגית – החרָגת הקטגוריה של סיבתיות מחוץ לטווח האפליקציה שלה

הטֶלֶאולוגית – מוכיחה (אולי) קיום של בורא נבון בעל תכלית, אך לא את "היש העליון".

בהעדר ציווי חיצוני מוחלט (טרנסצנדנטי - תיאולוגי) מתפרק **המוסר** לעמדות לוקליות ואינסטרומנטליות, רֶלטיביזם - שאינו כופה כל שיפוט כללי/אוניברסלי

הביקורת השנייה

האמנם נכון אמפירית?
והאם יש מובן לשאלה זו?

גזירה מחדש של "מוסריות וָדאית" לאחר ביטול יסודה הטרנסצנדנטי מעצם המבנה של בינה אנושית

2

האוֹבליגציה ("אני חייב") היא תובנה הכרחית מוחלטת ואָבידנטית של **הבינה המעשית**

הסבר: אינה תלויה בצורך,אילוץ,העדפה,תועלת,עונג וכד'.,אדרבא, היא מתנגשת עם כל אלה. אני **חש** בה כקדימוּת **טוטלית**, אף שאני רשאי שלא לציית (קין)

הציווי הקטגורי – הסכימה העליונה של עשייה

עקרון "חלול" שאינו כרוך בשום חומרֵי אפליקציה ואינו מותנה בשום גורם אחר

4

הטוב העליון: לשעבד עשייתך (רק) **לחובה**

חוש החובה

חוק המוסר: הבסיס לכל מערכת-מוסר פרטיקולרית

אוניברסליות וַריאנטית

גוזר מחדש את שלוש האמיתות המטפיזיות

חופש הרצון: קדמונח!

השארות הנשמה

היש העליון

אגנוסטיציזם

פוזיטיביזם של קונט

נטורליזם של ספנסר